

Rebalancing, peki ama nasıl?

Bildiğiniz üzere IFRS 9 riskten korunma muhasebesi ilkeler bütününe önemli bir kriterini oluşturan hedge rasyosu, riskten korunan kalem miktarının riskten koruma aracı miktarına olan oranını ifade ediyor.

Daha önceki standard IAS 39 da olmayan bu hedge rasyosu nosyonu; IFRS9 B6.4.10 ve B6.4.11 de belirtildiği üzere, şirketlerin etkinlik bandının izin verdiği maksimum oranda kar yazmak ya da zarar silmek amacıyla, belirlenmiş hedge etkinlik bandının sınırlarında gezinerek ve hedge modeline sürekli de-designation ve re-designation yaparak bir nevi matematik mühendisliği ile riskten korunma muhasebesi yapmalarının önüne geçmeyi amaçlıyor.

Bir yandan IAS 39 daki etkinlik bandı kuralını (%80-%125) iptal ederek etkinlik tanımını şirketlerin kendi risk yönetim politikalarına bırakmak, diğer yandan hedge rasyosu nosyonunu getirerek riskten korunan kalem ve koruma aracının miktarlarını dengede tutmaya çalışmak, şirketler açısından riskten korunma muhasebesi kayıtlarına baz teşkil eden dollar offset metodu sonuçlarının hassas bir dengede yönetilmesi gerekliliğini ortaya çıkarıyor.

Daha açık şekilde ifade edecek olursak, hiçbir şirket kendi risk yönetim politikaları gereği etkinlik bandı tanımını %80 lerin altına ya da %125 lerin üzerine taşıyor. Bu nedenle IAS 39 daki etkinlik bandı kuralının kaldırılmış olması da pratikte pek önem taşıyor. Diğer yandan riskten korunan kalem ile koruma aracının miktarlarını dengede tutmaya çalışmak ise, zaman değerinin dikkate alındığı hedge etkinliği yönetimini zorlaştırıyor.

Örneğin, yabancı para banka kredileri ile kur riski yönetimi stratejisi olan ve riskten korunma muhasebesi modeli kurmuş bir şirketin, vadede ilerledikçe kredinin anapara ödemelerinden ötürü ilerdeki nakit akımlarının tutarı azalırken, riskten korunan kalem olarak belirlediği yabancı para satış tutarlarında aynı ölçüde azalma olmuyor. Bu durumda, zaman içerisinde kapanan krediler yerine yenilerini modele eklemek gerekiyor.

İşte eski standart IAS 39 da başta belirlenmiş modele ilave yapmak eski modelin iptal edilmesine yol açarken, yeni standard IFRS 9 hayatımıza 'rebalancing' nosyonunu getiriyor. IFRS 9 B6.5.14-16 da anlatıldığı gibi hedge modelimizin etkinliğini sürdürebilmek için artık eski modelimizi bozmadan riskten korunma aracı veya kalemi miktarları üzerinde değişiklik yapabiliyoruz.

Fakat asıl önemli olan ve uygulamada yanlış yapıldığını gözlemlediğimiz konu, 'rebalancing'in rakamsal etkisinin nasıl muhasebeleştirildiği hususu. Etkinlik bandını sürdürmek ve hedge rasyosunu korumak amacıyla mevcut bir modele yeni bir riskten koruma aracı ve/veya korunan kalem eklendiğinde bu eklenen aracın ve/veya kalemin hedge muhasebesine konu riskten etkilenme tutarlarının ölçümü 'eklendiği tarih' itibarıyla yapılmaya başlanmalı.

Dolayısıyla ortada iki ayrı ölçüm modeli var. Birincisi, orijinal hedge muhasebesi başlangıç tarihinden bu yana model içinde var olan riskten korunma kalemi ve aracı nakit akışları; ikincisi, etkinliği sürdürmek amacıyla rebalancing yoluyla daha sonraki tarihlerde modele ilave edilen riskten korunan kalem veya aracın nakit akışları.

Hiçbir zaman unutmamız gereken ana ilke, riskten korunma muhasebesinin amacının 'gelir tablosuna yansıyan dönemsel ve fiktif dalgalanmaların' yanlış kar zarar gösterimlerine yol açmasının önüne geçilmesi olduğu.

Bu nedenle, örneğin yabancı para kredilerle kur riskine yönelik riskten korunma muhasebesinde, hedge modelinin kurulduğu tarihte var olmayan krediler, rebalancing yoluyla modele eklendiklerinde, modelin başlangıç tarihindeki döviz kurlarını bu krediler için de baz almak, aslında gelir tablosuna yansımamış olan anlamsız kur zararlarını (ya da karlarını) silmek anlamına gelecek ve büyük bir muhasebe hatası yapılmasına yol açacaktır. IFRS 9 B.6.5.17/19 paragraflarında anlatılmak istenen de bu husustur.

Dolayısıyla, her rebalancing tarihinde, etkinliği ayrı takip edilen ayrı bir hedge modeli kurmak, hedge rasyosunu da bu farklı modellerde dikkate alınan riskten korunulan kalem ve korunma aracı miktarlarının toplamı üzerinden hesaplamak doğru olan uygulamadır.

Riskten korunma muhasebesi mantık olarak basit görünmekle birlikte, tüm ilke ve kurallara hakim olunmadığı zaman, uygulamada önemli boyutta muhasebesel hatalar yapılabileceği gerçeğinin her zaman aklımızın bir kenarında olması gerekiyor.